

Xenofon: feltherreprocessen

Xenofon (ca. 425-354 f.v.t.) var hellensk officer og forfatter. Som ung var han med i kredsen omkring filosoffen Sokrates i Athen. Senere blev han soldat i først persisk og senere spartansk tjeneste og blev landsforvist fra Athen.

Blandt Xenofons skrifter er en oversigt over Hellas' historie i årene 411-362 f.v.t., kaldet "Helleniká". I dette værk fortsætter Xenofon, hvor historikeren Thukydid slap, og skildrer forløbet af Den peloponnesiske krig i de sidste år af konflikten.

Nedenstående tekst er et uddrag af Xenofons skildring af en berømt proces, der fandt sted i Athen i forlængelse af et søslag i krigen i år 406 f.v.t. Processen er kendt som "feltherreprocessen", idet de anklagede i sagen var en række strateger (generaler), som blev anklaget for forræderi, fordi de ifølge anklagen havde forsømt at opsamle både overlevende og døde fra slaget fra forliste athenske krigsskibe. Processen, der ledte frem til en retssag og domfældelse over flere af de tiltalte, gengives ofte som et eksempel på det til tider noget kaotiske athenske demokrati. Denne passage starter med Atheneren Eurypolemos' indlæg til forsvar for de anklagede strateger og går derefter over i Xenofons skildring af den efterfølgende retssag og domsfældelse.

I teksten nævnes en række stednavne samt navne på en række talere og skibschefer.

Xenofon: "Hellenika", 1.7, 29-35

"Husk nu også på selve de forhold, under hvilke strategerne formodes at have begået deres forseelse. Da de havde vundet søslaget og var sejlet ind til kysten, anbefalede Diomedon, at alle skulle lægge sig på linje og bjerge vrage og de skibbrudne, medens Erasinides hævdede, at alle så hurtigt som muligt skulle sejle mod fjenderne ved Mytilene. Thrasyllus mente derimod, at man kunne opnå begge dele, hvis man ville lade en del af flåden tilbage der på stedet og sejle imod fjenderne med resten.

Hvis man kunne blive enige om det, skulle hver af de tilstedeværende otte strateger lade tre skibe blive tilbage af deres egen afdeling, hvortil skulle komme taxiarkernes ti fartøjer, samiernes ti og nauarkernes tre. Dette ville i alt blive syvogfyre fartøjer, fire om hver af de tolv havarerede skibe. Blandt de skibschefer, der nu blev ladet tilbage, var både Thrasyboulos og Theramenes – den mand, der på sidste folkeforsamling anklagede strategerne. Med resten af skibene sejlede man så imod den fjendtlige flåde. Hvilke af disse forholdsregler har strategerne ikke gennemført fyldestgørende og korrekt? Retfærdigheden byder, at ansvaret for pligtforsømmelser i kampen mod fjenderne påhviler dem, som havde fået denne opgave

overdraget; hvorimod de, som havde fået til opgave at bjerge de skibbrudne, men som ikke udførte strategernes ordre, bør stilles for retten, fordi de ikke gennemførte bjergningen.

Så meget kan jeg dog sige til forsvar for begge parter: at det var stormen, der hindrede dem i at udføre strategernes ordre. Rigtigheden heraf kan bevidnes af de mennesker, der blev frelst ved egen hjælp. Blandt dem er der een af vore strateger, der slap levende bort på vraget af sit skib. Skønt han ovenikøbet den gang selv havde behov for at blive bjerget, foreslår man, at han skal dømmes ved den samme afstemning som de mænd, der ikke udførte de ordrer, de havde fået.

Højtærede athenære! Som tak for sejr og medgang må I ikke bære jer ad som folk, der har lidt nederlag og er stedt i modgang, og I må ikke ansigt til ansigt med de uafvendelige tilskikkelser, guderne har bragt over jer, vise jer uimodtagelige for fornuft ved at lade de mænd, der på grund af stormen var ude af stand til at udføre de givne ordrer, kende skyldige i forræderi, når de faktisk stod magtesløse. Nej, det ville være langt rimeligere, om I ville hædre sejrherrene med kranse, end at lade jer overtale af nogle uslinge til at straffe dem med døden. ”

Efter denne tale stillede Euryptolemos forslag om, at de anklagede skulle stilles for retten enkeltvis som foreskrevet i Kannonos' dekret, hvorimod rådets forslag gik ud på, at man skulle dømme dem alle under eet. Ved håndsoprækningen besluttede man sig i første omgang for Euryptolemos' forslag. Men da Menekles under ed havde protesteret mod afstemningens gyldighed, blev der foretaget endnu en håndsoprækning, og nu blev rådets forslag foretrukket. Derpå dødsdømte man de otte strateger, der havde kæmpet i søslaget, og de seks tilstedeværende blev henrettet.

Ikke længe efter fortrød athenæerne imidlertid, hvad de havde gjort, og vedtog, at man skulle indgive anmeldelse på folkeforsamlingen mod dem, der havde ført folket bag lyset, at de skulle stille kautionister, indtil der var faldet dom i deres sag, og at Kallixenos skulle være en af dem, der blev anmeldt. Der blev også indgivet anmeldelse mod fire andre, som kautionisterne sørgede for at få fængslet; men under de efterfølgende uroligheder, som førte til Kleofons henrettelse, lykkedes det dem at undslippe, førend sagen var blevet pådømt. Kallixenos vendte hjem til Athen sammen med demokraterne fra Piræus; men han blev afskyet af alle og døde af sult.